

שיקום הצפון - הזדמנות לשינוי חברתי אמיתי

הפעילות, המוערכת בסכום של כ-70 מיליון דולר, היא לשלוש שנים

בצפון אמריקה (UJC), יושקע בפיתוח תכניות חברתיות עבור האוכלוסיות שלמען פועל הג'וינט.

שנה לאחר מלחמת לבנון השנייה מעורב הג'וינט, ברמות שונות, בפעילויות בכ-20 יישובים, שמטרתן לחזק את האוכלוסיות החלשות באזורים שנפגעו בזמן המלחמה. הפעילות ממוקדת באוכלוסיות של ילדים

המשך בעמוד 10

במהלך הדיונים. "במהלך מלחמת לבנון השנייה למדנו, שמי שתפקד בצורה היעילה ביותר היו העמותות המקומיות, שהייתה להן נגישות ישירה ומיידית לאוכלוסיות החלשות. המטרה שלנו לחזק עמותות אלה ולהרחיב באמצעותן את הפעילות שלנו באופן כזה, שבחלוף השנים ולכשיסתיימו תקציבי החירום, הן אלה שתשארנה לפעול בשטח. הניסיון מלמד, שבדרך זו גם נתרם לחיזוק האוכלוסיות החלשות בצפון לאורך זמן".

בשלוש השנים הקרובות ישקיע ג'וינט ישראל סכום של כ-70 מיליון דולר לשיקום הצפון. עיקר התקציב, שמקורו בכספי החירום שגייסו על-ידי ארגון הקהילות היהודיות

בדיוני התקציב, שהתקיימו בשבוע הראשון של חודש יולי, פרסו מנהלי האגפים בג'וינט ישראל בפני בכירי הג'וינט העולמי את מגוון הפעילויות העצום בצפון, המתוכנן לשנת התקציב הקרובה.

גידי עמית, סמנכ"ל הג'וינט העולמי, וחבריה לצוות, נדמו מהעובדה שהיערכות ג'וינט ישראל לשיקום הגליל - המפעל המשמעותי ביותר של הארגון לשנים הקרובות - אינה כוללת תגבור בכוח אדם, אלא רק במספר מתאמים.

"הכוונה להפעיל את התכניות באמצעות כמה שיותר עמותות ובעיקר עמותות מקומיות" אמר ארנון מנטבר, מנכ"ל ג'וינט ישראל,

לא נחים על זרי הדפנה

השופטת אלן הלא, נשיאת הג'וינט העולמי וארנון מנטבר, מנכ"ל ג'וינט ישראל מצגינים את הפרס. צילום: אופיר בן נתן

נראה שזה היה כבר מזמן אבל בסך הכול חלפו כחודשיים מאז נתבשרנו כי ג'וינט ישראל זכה בפרס ישראל על תרומה מיוחדת למדינה ולחברה.

קבלת הפרס הייתה בהחלט אירוע מרגש ויוצא דופן. קיבלנו המון ברכות "פירגון" וזרי פרחים. תודה לכולם, אבל אנחנו לא נחים על זרי הדפנה. נשתדל להמשיך ולהוכיח כי אנו ראויים לפרס וכי התודה וההוקרה לה זכינו מצדיקים את עצמם בעבודתנו למען האוכלוסיות הנזקקות במדינת ישראל. ♦

מעורבות הג'וינט בשדרות הוגברה ותוגברה

שמעון פרץ, מנכ"ל עיריית שדרות: "פעילות הג'וינט מסייעת לתושבים לשמור על השפיות"

במהלך התקופה הקשה העוברת על תושבי העיר.

מעורבותו של הג'וינט בשדרות, בעוטף עזה ובאשקלון החלה כבר לפני שנים והיא מתמקדת בקרב ילדים ונוער בסיכון, ילדים בעלי צרכים מיוחדים, זקנים ועולים חדשים, בתחומי תעסוקה, טיפול בטראומה והתנדבות. בסך הכול פועלות באזור כ-30 תכניות בתחומים הללו. מאז התגברות ירי הקאסמים הוגברה ותוגברה הפעילות בעיר ובאזור עוטף עזה כולו. פעילות התגבור כוללת, בין היתר, תמיכה בצוותים החינוכיים, כולל יציאה לימי הפגה, נופשוניים לזקנים, לנכים ולבני משפחותיהם, סיוע בפעילות מיון של מבני חינוך וציבור, פעילות בתחום הטראומה לילדי הגנים ובתי הספר היסודיים וכן פעילות תמיכה לגנות, למורות ולצוות המקצועי בעיר ובאזור.

"הג'וינט הוא אחד הגופים שמקיים את הציונות הלכה למעשה. פעילותו לחיזוק החוסן החברתי מסייעת לתושבים לשמור על השפיות בימים קשים אלה. מכלול הפעילויות שלו בתחומי הרווחה והחינוך, הליווי המקצועי של המערך העירוני בשעת חירום והסיוע בתפעולו בצורה יעילה, הפתרונות המהירים והגמישים בסיוע יהודי ארצות הברית, כל אלה עוזרים לנו להמשיך לחיות כאן ולחזק את עצמנו". דברים אלה, מפיו של שמעון פרץ, מנכ"ל עיריית שדרות, נותנים ביטוי לחשיבותה של פעילות הג'וינט בשדרות

המשך בעמוד 8

דיווחים מיישבת מועצת המנהלים ומהוועדה לתכנון אסטרטגי של הג'וינט העולמי

עמ' 7-8

קרוב ל-2,500 פניות הגיעו בזמן מלחמת לבנון השנייה למג"ן – מענה גמיש לנכים בחירום

מרבית הפניות, שייצגו כ-6,000 נכים ובני משפחותיהם, היו בקשה לפינוי מאזורי הלחימה

קרוב ל-2,500 פניות, שייצגו כ-6,000 נכים ובני משפחותיהם, הגיעו בזמן מלחמת לבנון השנייה ל"מג"ן – מענה גמיש לנכים בחירום". מרבית הפניות היו לצורך בקשה לפינוי מאזורי הלחימה. מג"ן סיפקה ארוח בן חמישה ימים (נופשון) במרכז הארץ לכ-30% מהפונים (כ-1,820 נכים עם בני משפחתם), תמיכה נפשית ופעילות פנאי.

כך עולה מתוך דוח הערכה שמסכם את פעילות מג"ן במשך חמישה שבועות בתקופת הלחימה בצפון ולאחריה. הדוח בוצע על ידי ד"ר ריטה סבר וכולל סקר לקוחות מג"ן, שערכה חברת מרקטטוטש. תכנית מג"ן והערכתה נעשו ביוזמת היחידה לנכויות ושיקום בגיוינט ישראל, מטה מאבק הנכים ואשלים, בשיתוף משרד הרווחה – אגף השיקום ובסיוע איחוד הקהילות היהודיות בצפון אמריקה (UJC), מתן ותורמים נוספים. הדוח הופץ לגורמי ביטחון, רווחה, ארגוני נכים, קובעי מדיניות, ועוד. משרד הרווחה וגיוינט ישראל מיישמים את מסקנות הדו"ח כבר בימים אלה, במסגרת ההיערכות לסיוע לתושבי שדרות ועוטף עזה.

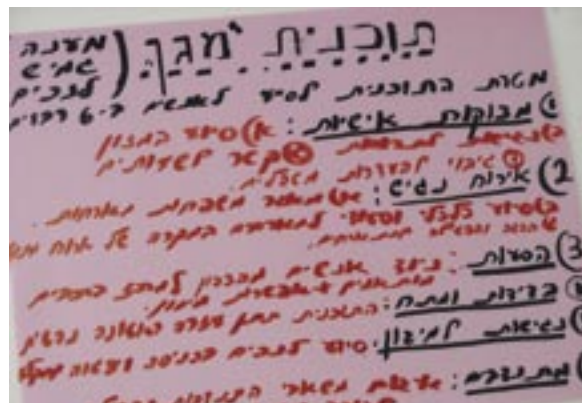
תכנית מג"ן נבנתה בתוך ימים ספורים לאחר פרוץ הלחימה בצפון, כשותפות אד-הוק בין גורמים מהמגזר השלישי לבין גורמים ממלכתיים, כדי לתת מענה גמיש לצורכי אנשים עם נכויות החיים בקהילה, בבתיהם שבאזור הצפון. התכנית התגבשה בהדרגה למערך כולל עם שותפים רבים והיא מתאימה לשמש מודל לכל התארגנות חירום עתידית למען אוכלוסיות עם צרכים מיוחדים. התכנית בוצעה על ידי מתנדבי מטה מאבק הנכים. שותפים נוספים לתכנית היו: התנועה ליהדות מתקדמת, החברה למתנ"סים ומתנדבים של עיריית תל אביב ואפק.

מוקדי הפעילות

שלושת מוקדי הפעילות של התכנית היו:

1. מתן מענה דרך קו החירום הטלפוני;
2. אספקת שירותים חיוניים לנשאים בצפון;
3. דאגה לפתרונות אירוח למתפנים מהצפון (נכים ובני משפחה).

הרוב המכריע של הפניות (86%) היה בקשות לפינוי/אירוח, ואכן החלק הגדול ביותר של

פוסטר בחדר המצב של מג"ן

המשאבים הופנה לכך. התכנית סיפקה מענה זה ל-1,820 נכים ובני משפחה ורמת שביעות הרצון של מקבלי השירות (מרוצים מאוד ומרוצים) עמדה על 84%.

מאפייני הפונים

הפניות למג"ן הגיעו מקרב אנשים עם סוגי מוגבלות שונים. רוב הפניות היו של נכים החיים בקהילה עם בני משפחה – משפחות עם ילדים קטנים להורים נכים או הורים לילדים נכים; השאר – נכים בודדים. 82% מבעלי המוגבלות שפנו היו מבוגרים ו-18% קטינים.

רבים מהפונים היו מוכרים ברשויות הרווחה השונות. עם זאת, היו גם פניות מנכים שהתגוררו בקהילה באופן עצמאי לגמרי ועד למלחמה לא נזקקו לגורמי הרווחה (48% מהפונים).

44% מהפונים ידעו על מג"ן מאמצעי התקשורת ובעיקר מהכתוביות בטלוויזיה (41%). ל-29% הגיע המידע דרך הרשתות החברתיות (בני משפחה, חברים, שכנים).

לקחים לגבי התארגנות בעתיד

הלקחים לגבי התארגנות בעתיד כוללים, בין היתר, את המסקנות הבאות:

- יש להקים מטה-על וחמ"ל נכים ברמה ממלכתית; • יש צורך לבנות מנגנון חוקי שיאפשר לגורמים הממלכתיים והעירוניים לפעול בעורף, לפי נוהל פורמלי, בתקופה שבין פרוץ המשבר ועד הכרזה על מצב חירום/מלחמה; • חשוב לאגם את הידע שנאסף ולהפיצו בין מכלול הגורמים הקשורים לאוכלוסיית הנכים בחירום; • יש לחזק את התשתית הקהילתית למען נכים, להתמודדות מקומית עם מצבי חירום ומשבר באמצעות השירותים הפורמליים והארגונים הוולונטריים; לחזק את המשפחה כמערכת תומכת מרכזית של הנכים בקהילה ולפעול להנגשת מקלטים ומרחבים מוגנים לאנשים עם נכויות מכל הסוגים; • אם יהיה שוב צורך לפנות נכים מאזורי סכנה, האירוח בעורף צריך להיות חלק מכל התשתיות המקומיות הרלוונטיות; • מומלץ להקים מערך מילואים של מתנדבים. תמרה ברנע, מנהלת היחידה לנכויות ולשיקום בגיוינט ישראל, אומרת: "הלקח המרכזי מפעילות מג"ן הוא, שכולם רוצים לעזור והשאלה היא איך לעשות זאת באופן האפקטיבי ביותר. כאשר גורם בעל סמכות מוביל עבודת מטה מסודרת, והמערכת הממלכתית, ארגוני המגזר השלישי והפילנתרופים עובדים יחד, יד ביד ולא גב לגב, כולם מרוויחים ובעיקר הנכים ובני משפחותיהם".

"חדרי שלווה" – התמודדות קצת אחרת עם מצבי חרדה של תושבים בקו העימות

התכנית פועלת היום בשדרות ובעוטף עזה ומחזקת את הביטחון העצמי של משתתפיה, תלמידי בתי ספר

מהם "חדרי שלווה" וכיצד הם פועלים?

"חדרי שלווה" הוא פרויקט הבא לסייע, ולו במקצת, לאנשים, בעיקר לילדים, הנקלעים למצבי חרדה מתמשכים. הפרויקט, המתבצע על ידי אשלים-גוינט ישראל, פועל כיום בשמונה בתי ספר יסודיים בשדרות ובארבע מועצות האזוריות בעוטף עזה.

אווירה של טיפוח הרגע והביטחון הנפשי. החדרים מעוצבים בצבעים בהירים ובהם כריות וספות נוחות, ספרים מיוחדים שנבחרו בעיקר בגלל תוכנם, משחקים, מוזיקה, פינות אמנות, ועוד.

מטרות הפעילויות בחדרים אלה הן גם מיידיות וגם לטווח ארוך. בדרך כלל הפעילות בהם נמצאת באחריותה של היועצת החינוכית של בית הספר והיא מתקיימת ברמה קבוצתית ואישית מול ילדים והורים. ילדים הזקוקים לטיפול פסיכולוגי אינטנסיבי יותר מופנים לגורמים חיצוניים רלוונטיים. הפעילות כוללת גם עבודה מול צוות ההוראה ובעקבותיה תוגברה היכולת של היועצים של משרד החינוך לטפל בילדים. הפעילות מסתיימת במטפלים פרא-רפואיים (כמו: טיפול באמנות, בבעלי חיים, בתיאטרון, בתנועה), בעובדים סוציאליים, בסטודנטים לעבודה סוציאלית שעושים את הכשרתם במקום וכן במתנדבים שהוכשרו לשם כך.

"חדרי שלווה" החלו לפעול לראשונה בשנת 2003, בתקופת האינתיפאדה השנייה, בשלוש ערים – עפולה, אשקלון ופרדס חנה, תודות לכספים שנתקבלו ממגבית החירום של איחוד הקהילות היהודיות בצפון אמריקה. גם כיום פועלת התכנית בזכות כספים אלה וכספים המגיעים מפדרציות יהודיות אחרות. ♦

המציאות של סביבה טראומטית, הנמצאת תחת איום תמידי של טרור ונפילות קטיושות וקסאמים, הופכת את חיי הילדים למערכת של פחדים וחרדות. התגובות מופיעות בעוצמות שונות ומשתנות ובטווחי זמן שונים והן מתבטאות בתופעות, כמו: קשיי ריכוז, בעיות אכילה, הפרעות התנהגות, גילויי אלימות, הסתגרות, התנהגות סיכונית ואף מחשבות וניסיונות אובדניים.

כדי לטפל בתופעה זו פותחה שיטה חדשנית הקרויה "חדרי שלווה", המכוונת לתת סיוע ברמות התערבות שונות, ומיועדת לשפר את תחושת ההתמודדות והמסוגלות של תלמידים, הורים ומורים. "חדרי שלווה" מאפשרים חוויה אחרת, המותאמת לצרכים וליכולות של בית הספר, ויוצרים סביבה פיזית חמה ומיטיבה, המציעה

א' הוא תלמיד כיתה ו' בבית ספר יסודי בשדרות. בעקבות המצב הביטחוני וירי הקאסמים המתמשך על העיר, הוא התחיל לגלות פחד וחוסר אונים, שהתבטאו בבעיות התנהגות, בחוסר מוטיבציה ללמידה ובהיעדרויות מבית הספר.

כשהוקם בבית הספר "חדר שלווה", נבחר א' להיות האחראי על בעלי החיים הנמצאים בו. התמיכה של א' בבעלי החיים העניקה לו רגיעה, תעסוקה ותחושה מוגברת של שליטה. הטיפול בבעלי חיים נעימים למגע, המעניקים אהבה ללא תנאי, אפשר לא' להתנסות בקשר קרוב, עקבי, מתגמל ופשוט.

בעזרת בעלי החיים הוא מימש שני צרכים בסיסיים המעניקים תחושות רגיעה, ביטחון ושליטה: הצורך לאהוב והצורך להיות נאהב. בעלי החיים, המתקשרים בקלות, עוררו אצלו אמון, אמפתיה והזדהות.

הטיפול בבעלי החיים הגביר את המוטיבציה של א' להגיע לבית הספר. הוא סיפר שהרגיש שהוא חייב להגיע מידי יום לבית הספר, מאחר שיש מי שזקוק לו באופן קבוע. בעקבות עבודתו זו למד א' מגוון של נושאים הקשורים לבעלי החיים, יזם למידת חקר בספרים ובאינטרנט והעביר שיעורים על בעלי חיים לתלמידי הכיתות הנמוכות. פעילות זו תרמה אף היא להעלאת ביטחונו העצמי ולמוטיבציה שלו לבקר בבית הספר.

התחושה שליוותה את א' הייתה של אחריות ומסוגלות. הוא האמין שהוא בעל ערך ומסוגל לטפל ביצור חי אחר התלוי בו. כך חש מוגן יותר, שולט במצב ובעל יכולת להתגבר על הפחד.

לאחר כמה חודשים חל שיפור משמעותי במצבו הרגשי של א'. הוא נכנס לשיעורים בכיתה ונראה הרבה יותר בטוח בעצמו. תלמידים רבים רצו בקרבתו, בשל תחום האחריות שניתן לו, והוא נהנה מתמיכה חברתית שחזקה אף היא את תחושת הביטחון שלו.

מכבי"י – מעורבות שיתוף פעולה של

במסגרת התכנית
כל אגפי הג'וינט,
בשיתוף גורמים
נוספים ביישוב,
משתפים פעולה
בתחומי תעסוקה
והשכלה

שיתוף פעולה רחב ותיאום בין כל אגפי הג'וינט הפועלים ביישוב לבין הרשות המקומית ושאר הגופים המטפלים באוכלוסיות נזקקות, תוך איגום משאבים, הוא הרעיון העומד בבסיס מכבי"י – מעורבות כוללת ביישוב.

המעורבות נוצרת סביב צירי פעולה בתחומים: גיל רך, נוער, צעירים, אוכלוסייה בעלת צרכים ייחודיים ואוכלוסייה מבוגרת. המענים הניתנים כוללים: יזמות עסקית, תעסוקה, קהילה, שפה ותשתיות.

נתניה היא אחד המקומות שבהם פועלת התכנית בהצלחה. בעיר נבנה מודל עבודה מיוחד, תוך ניצול טוב יותר של מקורות הג'וינט המיועדים להביא להעצמתם של יוצאי אתיופיה (האוכלוסייה שבה הוחלט להתמקד) ולהשתלבותם הטובה יותר בחברה.

בתניה מושם הדגש על שילובם של יוצאי אתיופיה בחברה

שיטת העבודה כוללת ריכוזם של כל הגורמים העירוניים, העובדים עם אוכלוסיות חלשות, סביב "שולחן עגול", יחד עם נציגי אוכלוסיית היעד. בשיתוף פעולה בין כל הגורמים מאתרים את הסיכויים והקשיים של אוכלוסיית היעד להתערבות ובונים מערכת קשרים המתמקדת בתעסוקה ובהשכלה.

מאז תחילת פעולתה במרחב העיר נתניה, הישגיה של התכנית רבים ומוגוונים, וכללם:

1. הקמת פורום רכזי תעסוקה, המקשר

להפוך את מתחם המגורים למשהו נעים יותר

"משעול" מסייעת בקידום של אוכלוסיות עולים במתחמים גיאוגרפיים מוגדרים

פיסול סביבתי בשדרות

השכונה) לצד ישראלים ותיקים, יהודים וערבים. השכונה כוללת 20 בניינים אשר רק בשניים מהם פעלו ועדי בתים. ועדים אלה היוו את הבסיס לתחילת העבודה. בין היתר הם קיבלו ייעוץ והכוונה בנושאים כמו: אסיפות דיירים, פיתרון סכסוכי שכנים ושיפוץ פיזי של אזור המגורים. תוצאות העבודה, שכבר ניכרות בשטח, סייעו בכניסת התכנית גם לבניינים נוספים.

בכרמיאל, במתחם שבו פועלת התכנית, נוצר שיתוף פעולה עם האגודה לתרבות הדור אשר לקחה על עצמה לעסוק בשיפוץ פיזי של הבתים בצד עבודת השיפוץ של המקלטים, שבהם מטפלת העירייה. מטה "משעול" במקום פועל באחד המקלטים מתוך רצון להפוך אותו למקלט רב-תכליתי. לתכנית שותפים חברי הנוער העובד והלומד הנמצאים במקום במסגרת שנת משימה.

שדרות היא אחת הערים שבהן פועלת התכנית מזה שלוש שנים. כאשר העיר נכנסה למצב חירום הפך המוקד של "משעול" לגוף הנותן מענה לצורכי התושבים בזמן אמת. במסגרת "משעול" פועל במקום פרויקט בשם "דירה להשכיר", במסגרתו 12 סטודנטים ממכללת ספיר חיים בדירות שכורות בשכונה (במימון הפרויקט) ובתמורה הם מקבלים מלגת לימודים (במימון המכללה). סטודנטים אלה לא עזבו את המקום על אף ירי הקאסמים ויחד עם העובדת השכונתית המשיכו להפעיל את תושבי המתחם, אשר רובם נשארו בבתיהם. ♦

קידום שותפות ואחריות הדדית בין תושבים הגרים באותו מתחם, בינם לבין עצמם ובינם לבין אנשי המקצוע, במטרה לשפר את מצבם במישור הקהילתי, האישי והסביבתי ואת איכות החיים והמגורים היא המטרה המרכזית של תכנית "משעול" – מתחמי שילוב עולים. מטרת התכנית לסייע בקידום של אוכלוסיות עולים המתגוררות בקהילה רבת-תרבותית ומתקשות להשתלב בה. התכנית עוסקת בפיתוח אחריות אישית וקהילתית על סביבת המגורים המשותפת במתחמים גיאוגרפיים מוגדרים.

המלחמה בצפון והמצב בשדרות הוכיחו עד כמה תכנית "משעול" חשובה ועונה על צרכים של התושבים בעת רגיעה, כמו גם בזמני חירום. בעקבות זאת, הוחלט להרחיב לעוד 12 יישובים בנוסף לחמשת היישובים שבהם היא כבר קיימת.

"משעול" פועלת, כאמור, במתחם גיאוגרפי מוגדר, הכולל כ-400 יחידות דיור, שבהן שיעור גבוה של עולים חדשים לצד ישראלים ותיקים. אוכלוסיית המתחם מאופיינת במצוקות מגוונות ורב-מערכתיות בתחום האישי והקהילתי. המבנים והשטחים הציבוריים הסמוכים נמצאים בתנאים פיזיים ירודים והתשתיות לוקות בחסר. בנוסף לשיעור העולים הגבוה, מאופיין המתחם באוכלוסיות הזקוקות למענה מיוחד, כגון קשישים בודדים, אמהות חד-הוריות ומובטלים רבים.

התכנית כוללת מגוון של פעילויות, בין היתר שיפוץ חיצוני בסביבת המגורים, חיזוק האוכלוסייה החזקה והצעירה של השכונה, פיתוח מענה לאוכלוסיית הקשישים, העשרה לילדים ולנוער, העצמה של נשים מובילות ופיתוח שירותים ברמה הקהילתית.

שכונת אשל בצפון עכו היא אחת השכונות, אשר בה החלה לפעול התכנית לפני כארבעה חודשים, תודות לכספי מגבית החירום של UJC מדובר בשכונה שבה מתגוררים עולים מחבר מדינות העמים לשעבר (כ-48% מתושבי

90% ממשתתפי סטרייב ישראל כבר הושמו בעבודה

התכנית מכשירה אנשים צעירים להשתלב בשוק העבודה

הפועלות במסגרת תביית (תנופה בתעסוקה) – יוזמה משותפת של ממשלת ישראל וג'וינט ישראל, ששמה לה למטרה לקדם השמה בעבודה וקידום תעסוקה בקרב אוכלוסיות חלשות. התכנית פועלת בשיתוף הביטוח הלאומי, עיריית תל אביב ועיריית חיפה. התכנית החלה לפעול בתל אביב ולאור הצלחתה נפתח לפני כחודשיים סניף נוסף בחיפה. בקורס נוסף, שייפתח בחודש יולי הקרוב, ישתתפו 30 אנשים. ההשתתפות בתכנית היא ללא תשלום.

פתיחת סטרייב בתל אביב. צילום: אופיר בן נתן

סטרייב ישראל פותחה על בסיס שיתוף פעולה עם ארגון בינלאומי, שהחל את דרכו בניו יורק לפני כ-20 שנה. חוקרים ישראלים ביצעו התאמות למודל הפועל בחו"ל וכן פיתחו מודל ייחודי לפיתוח קריירה, הכולל – לימודי המשך, אימון אישי, ייעוץ תעסוקתי והכשרה מקצועית.

התכנית פועלת בשיטה משולבת והיא עוסקת במגוון תחומים, אשר ביחד אמורים להכשיר את משתתפיה להשתלב בשוק העבודה. מדובר בפיתוח כישורים אישיים ובאימון אישי, הנמשך כשנתיים וחצי, במטרה להמשיך את תהליך ההעצמה ועל מנת להגדיר תכנית פיתוח קריירה אישית.

במסגרת תכנית ההשמה לעבודה נבנתה תשתית הכוללת למעלה מ-700 הזדמנויות תעסוקה עם כ-600 מעסיקים. שיתופי פעולה קיימים עם כ-10 חברות השמה. ♦

ר', בת 30, היא אם חד-הורית לשני ילדים, שלא סיימה תיכון. היא הגיעה לתכנית סטרייב באמצעות העובדת הקהילתית-שכונתית. עד אז עבדה לסירוגין בניקיון (כחמש שעות שבועיות). כשנציגי סטרייב הגיעו לשכונה, שבה היא מתגוררת, היא הייתה ספקנית מאוד לגבי התכנית ולגבי סיכוייה להצליח. למרות זאת, החליטה להצטרף לסדנה, שבסיומה הבינו המאמנים שלה, כי עליה לפתח את כישוריה האמנותיים.

ר' כתבה תכנית לחוג לאמנות ושכנעה את מנהל המתנ"ס בשכונתה לפתוח חוג לילדים. לאחר שהחוג פעל מספר חודשים והיא צברה ניסיון בהדרכה, התקבלה לעבודה נוספת כמנהלת סדנת אמנות במוסד לנפגעי נפש, שם היא זוכה לשבחים רבים ממעסיקה. לאחרונה, בעקבות המלצת סטרייב, קיבלה מלגה מבית ספר מוביל בארץ ללימודי קופירייטינג, שם היא מתחילה את לימודיה. בנוסף לעשייתה היום, בכוונתה לפתוח סדנת אמנות למבוגרים.

ר' מרגישה כי בזכות התכנית נפתחו בפניה אופקים חדשים. היא חשה סיפוק והגשמה עצמית ומאמינה שאלמלא סטרייב הייתה עדיין בעיסוקה הקודם – מנקה דירות.

זהו אחד מתוך כ-250 סיפורים שונים של משתתפי תכנית סטרייב ישראל, המציינת בימים אלה שנה וחצי לקיומה. 90% ממסיימי הסדנאות (בתשעה מחזוריים), המועברות במסגרת התכנית, כבר מושמים בעבודות מגוונות ומתמידים בהן לאורך זמן רב.

מהי תכנית סטרייב?

מדובר בתכנית חברתית ייחודית, שמטרתה לסייע לאנשים בגילאים 21-40, שאינם משתתפים בשוק העבודה ואינם בעלי השכלה אקדמית להגיע לעצמאות כלכלית ולפיתוח קריירה. זוהי תכנית ארוכת טווח, המעניקה למשתתפיה כלים שיסייעו להם לממש את הפוטנציאל האישי והתעסוקתי שלהם בעזרת ליווי אישי למשך תקופה של שנתיים וחצי. סטרייב ישראל היא אחת מ-60 התכניות

בין מעסיקים פוטנציאליים לבין עולי אתיופיה מחוסרי עבודה. כתוצאה מכך, עלה קצב השמתם של העולים במקומות עבודה.

2. פיתוח תכניות ללמידת השפה העברית ליוצאי אתיופיה במטרה להסיר את חסם השפה המונע את שילובם בחברה ובמקומות עבודה.
3. הכנתם של עולים חדשים יוצאי אתיופיה לעולם התעסוקה בישראל של שנות ה-2000 (תכנית רש"ת). זאת, באמצעות למידה של דרכי עבודה מודרניות, למשל שימוש במחשב.
4. מימון הכשרה מקצועית, בהתאם לבקשותיהם ולצרכיהם של העולים, במקצועות מגוונים, למשל נהגי משאיות או גננים, ועזרה בהשתלבות בעבודה.
5. העצמת נשים עולות מאתיופיה לצורך שילובן בשוק העבודה (תכנית "אשת חיל"). 45 נשים משתתפות בתכנית, 37 מתוכן כבר מועסקות.
6. פתיחה של מרכז גדול לצעירים יוצאי העדה, המאגד בתוכו פעולות חברתיות מגוונות. זאת, בשיתופם של גורמי חברה רבים בעיר והמגזר הפרטי-עסקי.

שיתוף הפעולה של עמותות ומפעלים בעיר עם מכבי" נתניה הולך ומתחזק, לדוגמה: "אמונה" – אפשרויות תעסוקה לאימהות שילדן במעון יום; "אנוש" – קשר ראשוני בנושאי תעסוקה לנכי נפש; "עזרא" – העסקתן של נשים עולות כרוקמות, במסגרת חברת אופנה; "שותפות אלפיים" – בניית תכניות חברתיות בעיר לעולי אתיופיה בשיתוף עם מפעלים וחברות, כמו: אלביט, סיסקו, איקאה, סלקום, טבע, ועוד.

מודל מכבי" משמש בסיס לפעילות הג'וינט גם בשיקום הגליל לאחר מלחמת לבנון השנייה. התכנית פועלת כיום ברמות שונות גם בקריית מלאכי, בקריית ים, בדימונה, בשדרות ובאור עקיבא. ♦

פילנתרופיה ישראלית וארגון הג'וינט – האם זאת תחילתה של ידידות מופלאה?

**מפגש אישי, מרתק, ישיר וכן בין אנשים משני קצוות תבל –
120 חברי מועצת המנהלים של הג'וינט העולמי עם כ-40
פילנתרופים ישראלים, שהשותף להם – האכפתיות לגורלו של
העם היהודי ולעתידה של מדינת ישראל**

למלא את מבוקשם של חברי הבורד ולהביא למפגש פילנתרופים ישראלים, לא הייתה קלה כלל ועיקר. כל מי ששמו נקשר אי פעם להצלחה כלכלית, לנתינה פילנתרופית או לשניהם גם יחד – נכנס ל"רשימת החיסול" שמנתה בסוף 80 איש. לא היה סיכוי להכיר את כולם אישית. הצוות לא ידע עד הרגע האחרון מי יגיע. ביומיים האחרונים התחילו להרגיש את הגל. אלו שאישרו ברגע האחרון – אישרו על סמך שמות של אלו שאישרו קודם. הגענו ל-40 איש. איזו הקלה. עכשיו המשימה הייתה להושיב את כולם בשולחנות יחד עם חברי הבורד על מנת שיווצר שיח. את מי מושיבים עם מי? מי מתאים למי? כיצד מחלקים 40 איש בין 22 שולחנות, כך שבכל שולחן יהיו לפחות שני ישראלים? לכאורה – עניינים טכניים, למעשה – דיני נפשות כמעט.

גם המשיבים הישראלים לא טמנו ידם בצלחת. "אל תשוו בין המימדים של ההון שלכם לזה שלנו", אמר חתן פרס ישראל לשנה זו, דב לאוטמן (ובסוגריים – הבעיה שאת רוב הכסף אתם בכלל נותנים למטרות גלובליות).

השופטת אלן הלר, נשיאת הג'וינט העולמי ודב לאוטמן, חתן פרס ישראל צילום: ששון תירם

העמיתים הפילנתרופים וחבריהם מחו"ל רוצים להיפגש

התגובות שהתקבלו לאחר המפגש לימדו שקיים צמא למפגשי עמיתים של פילנתרופים ישראלים בינם לבין עצמם ועם חבריהם בחו"ל. הם רוצים להיפגש, להכיר, לשוחח וליצור רשתות. המאמץ שהיה כרוך במימוש המפגש לימד שבמפגשים מסוג זה הכול חשוב ובעיקר: מי המזמין, מי עוד מוזמן ומה האג'נדה.

הג'וינט שוקל היום צעדיו בזירה הפילנתרופית הישראלית והוא עושה זאת בצורה שקולה, מודע לפוטנציאל הגלום כמו גם לסכנות. "בעלי הבית" (חברי הבורד שלנו) יצטרכו להכריע באיזו דרך ללכת מכאן ובעיקר, היכן לעצור. הידידות שהחלה בערב המפגש תצטרך להתמלא תוכן, על מנת שתהפוך להיות מופלאה. התוכן כנראה יתגבש תוך כדי הליכה. ♦

"אנחנו משרתים מינימום שלוש שנים בצבא", הזכיר איש ההי-טק והיזם החברתי, ניר ברקת (ובסוגריים – ואתם בזמן הזה יכולים לעשות כסף). "אנחנו חיים כאן", אמר דב לאוטמן, (ובסוגריים – ואתם לא, לצערי) והמשיך – "אנחנו צריכים לדאוג שהילדים שלנו ושלכם יכירו אלה את אלה, שתהיה להם שפה משותפת (ובסוגריים – תשלחו אותם לארץ במהרה, כי אין לנו ארץ אחרת).

היו כאלו שסברו שהשאלות של מר סטילר היו מתריסות ומתנשאות, מסגירות לא מעט ביקורת; היו כאלו שסברו שהמשיבים הישראלים היו תוקפנים מדי, לוקל-פטריוטים ומפנים אצבע מאשימה.

הצוות שהופקד על המלאכה – דניאל ישראל, יואב דוניץ, דיאנה שמעוני ושלומיית עמיחי שניצחה על התזמורת – גילה, כי המשימה

אם לשפוט על פי האירוע החגיגי שהתקיים במלון "מצודת דוד" בירושלים, שבו השתתפו 120 חברי מועצת המנהלים של הג'וינט העולמי ובני זוגם לצד כ-40 פילנתרופים ישראלים – הרי שניתן היה בהחלט לראות בו התחלה. לא ברור אם סומנה בו תחילתה של ידידות מופלאה, אך היו שם בהחלט התחלות חשובות: מפגש אישי, מרתק, ישיר וכן בין אנשים משני קצוות תבל, שהשותף להם (לפחות לענייננו באותו הערב) – האכפתיות לגורלו של העם היהודי ולעתידה של מדינת ישראל. התקיים שיח פתוח, נשמעו עמדות שונות ולעיתים סותרות, היה לא מעט מתח באוויר ועם זאת התרגשות לקראת עצם המפגש וציפייה לאלה שעוד יבואו.

האם האליטה הכלכלית הישראלית תורמת למען החברה?

בשנה האחרונה ההתעניינות בפילנתרופיה הישראלית עולה בקרב תורמי הג'וינט. השמועה על התבססותה של אליטה כלכלית בארץ הקודש עשתה לה כנפיים והגיעה גם מעבר לים. כעת רוצים התורמים מחו"ל לדעת האם אליטה זו תורמת את חלקה למען החברה (כפי שהם עצמם עושים זאת שנים רבות). את הערב החגיגי הנחה מר של סטילר, יו"ר קרן ויינברג ובעלה של גבי אלן הלר, נשיאת הג'וינט. ברב-שיח שבו השתתפו אדית אורט, גיקי שימל, דב לאוטמן וניר ברקת הוצגו שתי שאלות. הראשונה "באיזו מידה תורמים הישראלים מספיק?" (ובסוגריים – הרבה פחות ממה שהם היו יכולים), והשנייה "האם הישראלים צריכים לתרום גם לקהילות היהודיות מחוץ לגבולות מדינתם?" (ובסוגריים – ודאי שכן, הרי זה מה שאנחנו עושים כבר שנים ואם לא היינו מאמצים ראייה של אחריות כוללת איפה אתם הייתם היום?).

מועצת המנהלים של הג'וינט העולמי התכנסה בחודש האחרון בישראל

במהלך שנת 2007 הג'וינט ישקיע בפעילות בארץ סכום שיא של כ-150 מיליון דולר

בבתי כנסת בירושלים, ברחוב עמק רפאים, בשוק מחנה יהודה, ביד ושם, במרכז בגין ובבית המשפט העליון בירושלים, שם נפגשו עם השופט העליון דימוס מאיר שמגר; קיימו סיור גיפים בדרך בורמה, וסיורים בתל אביב ובשדרות ואף מצאו זמן ליהנות מקונצרט של התזמורת הפילהרמונית.

דרוויים. בביקורים אלה הנחשפו המשתתפים לפעולות גוינט ישראל לשיקום הצפון בפרט ולפרויקטים השוטפים של הארגון בכלל. כמו כן, התקיימו ביקורים בחדרה, ברחובות, בתל אביב, בקריית מלאכי, בשדרות וביישובי עוטף עזה. סך הכול התקיימו שבעה סיורים.

"השבוע האחרון היה שבוע היסטורי עבור הגוינט, בשל הדרך שבה נפגשה מועצת המנהלים שלנו. ההגעה המשותפת לישראל והחוויה של הסיורים ברחבי הארץ, בפרויקטים של הגוינט בקרב ישראל היפה, היו עבורנו התנסות יוצאת דופן. זאת בנוסף לקשרים שנקשרו בין החברים, בינם לבין עצמם והקשר עם אנשי המקצוע של גוינט ישראל. כל אלה יצרו מערכת יחסים בעלת חשיבות רבה לעבודתנו בעתיד. בשמי ובשם יתר חברי מועצת המנהלים אני רוצה להודות לכם על ההתנהלות המקצועית, המומחית וקבלת הפנים החמה לה זכינו". בדברים אלה סיכמה השופטת אלן הלר את רשמיה מביקור מועצת המנהלים של הגוינט העולמי בישראל.

לכך מתווספים דברי סטיב שוויגר, מנכ"ל הגוינט העולמי, אשר סיכם את הביקור באומרו: "מועצת המנהלים חוזרת לארצות הברית עם הערכה עוד יותר רבה לפעולת הגוינט בישראל. אני יודע כמה מאמץ הושקע בהכנת הביקור, אבל התוצאה שווה. יצאנו מחוזקים".

השבוע שבילו חברי מועצת המנהלים בישראל היה גדוש אירועים והצלחתו היא תוצאה של עבודת הכנה, שנמשכה קרוב לשנתיים, שנעשתה על ידי חברי הנהלת גוינט ישראל והעובדים.

צילום קבוצתי. צילום: דבי קופר

אחד ה"להיטים" של הביקור היה "בולטין" יומי באנגלית, שיצא מידי יום וכלל סקירה ותמונות מפעילויות היום הקודם. ה"בולטין" חולק לאורחים מידי בוקר. בסוף הביקור רבים מהם ביקשו לקבל עותקים נוספים כדי "להראות בבית". הביקור לווה בסיקור תקשורתי נרחב, כולל ראיונות עם האורחים ששודרו בחו"ל.

גידול ניכר בהשקעות הג'וינט בארץ

בשנת 2007 ישקיע הגוינט בפעילות בארץ סכום של כ-150 מיליון דולר (620 מיליון ש"ח). בסיוע לשיקום יישובי הצפון (מתוך סך התקציב הנייל) יושקע בשנים 2007-2009 סכום של כ-70 מיליון דולר, כספי סיוע שמקורם באיחוד הקהילות היהודיות של צפון אמריקה (UJC) ומקורות נוספים. הסיוע מתבצע בתיאום ובשיתוף פעולה מלא עם משרדי הממשלה והרשויות המקומיות. ♦

- ישיבה של מועצת המנהלים בבניין הגוינט, שבה נדונו מכלול של נושאים העומדים על סדר היום של הנהלת הגוינט.
- יום ביקור בכנסת, שבמהלכו נפגשו האורחים עם ראש הממשלה, אהוד אולמרט, עם מ"מ נשיא המדינה ויו"ר הכנסת, דליה איציק, ועם שר הרווחה והשירותים החברתיים, יצחק הרצוג.
- דיון מיוחד, הראשון מסוגו, תחת הכותרת "פילנתרופיה ומעורבות חברתית בישראל", בהשתתפות ראשי הקהילה העסקית וראשי המשק בישראל.

הביקור נעלם בריקוד הורה סוער, שהווה את שיאו של ערב גאלה חגיגי במוזיאון ישראל בירושלים.

במהלך הביקור הוצעה לאורחים שורה של פעילויות נוספות במטרה להציג בפניהם את חיי היומיום בארץ. בין היתר, הם ביקרו

הביקור, שבו השתתפו כ-150 חברי מועצת המנהלים של הגוינט ובני משפחותיהם, כלל כמה צירים מרכזיים:

- יומיים של סיורים בארץ, בין היתר בקו העימות וברחבי הצפון, בכרמיאל, בצפת, בנצרת עילית, באום אל פחם וביישובים

מעורבות הג'וינט בשדרות הוגברה ותוגברה

המשך מעמוד ראשון

בחדש מארס השנה החל תהליך ליווי מקצועי של הצוות הבכיר בעיריית שדרות על מנת להכין תכנית להתמודדות עם מצב החירום השורר בעיר. התהליך קיבל מפנה באמצע חודש מאי, עם התגברות ירי הקאסמים, כאשר הצוות המסייע נדרש להתאים עצמו למצב החירום שנוצר. ד"ר מאיר מנחם, לשעבר מנכ"ל עיריית בית שאן ובעל עבר עשיר בטיפול בעורף במצבי חירום במסגרת הצבא, מונה על-ידי אלכ"א ליועץ ארגוני מלווה של העירייה. מאיר החל לטוות את קשרי העבודה שלו עם גורמי המקצוע בעירייה (חינוך, רווחה, רפואה, טראומה וכו') והוא מכנס צוות חירום על בסיס יומיומי, כדי לדון במצב, תוך ניסיון לתת פתרונות מידיים לבעיות שצצות בשטח, למפות ולהגדיר את הצרכים ולקבוע סדרי עדיפויות לטיפול.

כיום, נערכת העיר, בשיתוף עם הג'וינט וגורמים נוספים, להקמת מערכת לארגון מחדש של כל המשאבים המגיעים לשדרות מול הצרכים העולים מהשטח. יוזמה זו באה לאחר שהצוות נוכח לדעת, כי יש צרכים שאינם מקבלים מענה ולעומתם אחרים מקבלים מענה כפול. הג'וינט הקים בעיר מרכז מתנדבים, שבו מתואמת הפעילות של כל גורמי ההתנדבות ובו הם יכולים להתכנס. בימים אלה נערכת שדרות לשנת הלימודים הבאה על כל המשתמע מכך, כולל היערכות לתמיכה נפשית במורים, בתלמידים ובמשפחותיהם. מנכ"ל העירייה אומר, שלא מדובר בפעילות של פוסט-טראומה, אלא במצב של טראומה מתמשכת לאורך שנים. ♦

ועדת הדירקטוריון לתכנון אסטרטגי קיימה דיון על דרכי הפעולה של הג'וינט בעתיד

במפגשים השתתפו השותפים של הג'וינט: נציגים מהממשלה, מעמותות ומארגונים אחרים

בדיון על המגזר ההתנדבותי הוצגו שתי תכניות: עמ"ן (עיר מתנדבת נוער) ומתו"ב (מערך לתיאום ולתמיכה בהתנדבות ברמה היישובית). נציג החברה למתנ"סים הציג את המגמות ואת 'השחקנים' בתחום זה בישראל כיום. הדיון התייחס לצורך בהתמקצעות של התחום ולתפקידו של הג'וינט בתהליך. במהלך הדיונים נבחנה גם עבודתם של ארגונים דומים לג'וינט, כמו הקרן החדשה לישראל, קרן סקט"א רשי וקרן קרב; הוצגו הצרכים החברתיים וההזדמנויות של ישראל בעת הזאת והתקיים מפגש חברתי עם מנהלים ומנכ"לים של מלכ"רים בישראל. בסיום הדיונים התקיים מפגש מסכם עם ראשי האגפים בג'וינט.

כיוונים ודגשים

- בעקבות הדיונים הועלו כיווני מחשבה שונים, אשר יידונו בישיבות הבאות של הוועדה:
- מודל העבודה של הג'וינט הוא מודל אפקטיבי בעל ערך מוסף לפיתוח תכניות חדשות ומשמש פלטפורמה לפיתוח תכניות העונות על צרכים של אוכלוסיות בסיכון בישראל.
  - על ג'וינט ישראל להמשיך ולהשקיע באוכלוסיות אלה, אבל בד בבד לבחון כיצד לסייע לאוכלוסיות הנתונות במצוקה כלכלית-תעסוקתית גם בהיבט החינוכי.
  - ג'וינט ישראל צריך להגביר את מאמציו בתחום בניית תשתיות עבור פעולת המלכ"רים בישראל.
  - על ג'וינט ישראל להגביר את פעילותו בתחום הפילנתרופיה על ידי חיזוק גופים מקומיים העוסקים בתחום וכן יצירת שותפויות ארציות עבור פעילות הג'וינט בפרט ופעילות כלל עולמית, בכלל. ♦

עם סיום הביקור של מועצת המנהלים של הג'וינט העולמי בישראל, התכנסה ועדת הדירקטוריון לתכנון אסטרטגי, בראשותם של בטסי שיר ואלן גיאפי, לשורה של פגישות ודיונים. ועדה כזו מונתה על ידי מועצת המנהלים של הג'וינט העולמי לכל אחת מהמדינות שבהן פועל הג'וינט, במטרה לעבוד על פי תכנון ארוך טווח המבוסס על חזון הארגון. במשך מספר ימים התקיימו פגישות אינטנסיביות עם השותפים של ג'וינט ישראל במגזרים השונים ונבחנו ביסודיות דרכי הפעולה השונות של הארגון. היום הראשון של הדיונים הוקדש להצגת מודל העבודה של ג'וינט ישראל באמצעות אשל ועקרונות הפעולה שלה, אשר 'אומצו' במהלך השנים על ידי האגפים השונים של הג'וינט. בעקבות זאת, התקיימו מספר רבי-שיח עם השותפים השונים ממשרדי הממשלה, עמותות וארגונים במגזר השלישי, שבהם נבחנו דרכי שיתוף הפעולה עם גופים אלה, על יתרונותיהם וחסרונותיהם.

יתרונות הג'וינט בעיני השותפים

המסקנה המרכזית שעלתה מהדיונים הייתה, כי ג'וינט ישראל נתפס בעיני השותפים כגוף מקצועי בעל יכולת לעבוד בקשר הדוק עם הממשלה מבלי להיות חלק ממנה. יתרון נוסף, שהעלו המשתתפים, הוא בעובדה כי ג'וינט ישראל הוא גוף יציב שאינו תלוי בחילופי שלטון, בעל גמישות תקציבית ותקציבים המושתתים על כספים ותרומות מחו"ל. נושא הפילנתרופיה תפס אף הוא מקום מרכזי בדיונים. במהלך דיון, שבו השתתפו בנוסף לנציגי הג'וינט נציגים ממשרד המשפטים, מארגוני המגזר השלישי ומהאקדמיה, נדונו התפקידים האפשריים של הג'וינט בתחום זה והתרומה הייחודית שלו לנושא.

לדבר את השתיקה

איתור וזיהוי מקרי התעללות והזנחה בקרב ילדים ובני נוער

התעללות בילדים ובבני נוער והזנחתם היא תופעה חמורה הפוגעת בבריאותם הפיזית והנפשית של קטינים רבים מכל שכבות האוכלוסייה.

על מנת לנסות ולהתמודד עם תופעה זו ביתר מקצועיות יזמו אשלים-גיוינט ישראל בשיתוף משרד הבריאות – השירות הארצי לעבודה סוציאלית ותחום הדרכה ופיתוח, תכנית חדשה שכותרתה "לדבר את השתיקה".

התכנית מיועדת לתת מענה ותמיכה לשירותי הבריאות הקהילתיים באיתור וזיהוי של מקרי התעללות והזנחה בקרב ילדים ובני נוער. מטרתה – לאפשר לכל מטפל לאתר את התופעה ולזהותה ולתת בידוי גם את הכלים לפעול אם מתעורר חשד להתעללות או להזנחה בקרב ילדים ובני נוער.

במסגרת התכנית ניתנת הכשרה מיוחדת לצוותים רב-מקצועיים ובהם בעלי מקצוע שונים, הבאים במגע ישיר עם אוכלוסיות משכבות שונות ועם כלל ילדי המדינה ברצף התפתחותם.

ערכת הדרכה מפורטת, אשר פותחה לצורך כך, כוללת: תכנית הדרכה שבה מצגות והנחיות כיצד להכשיר את הצוותים הרפואיים; הספר "לדבר את השתיקה", שנכתב ונערך על ידי מר שמואל גולדשטיין בסיוע צוותים רפואיים בקהילה; תקליטור ללימוד עצמי, הכולל מודל והנחיות קליניות לאיתור וזיהוי של הפגיעות השונות.

לצורך הטמעת התכנית מתקיימות בימים אלה סדנאות בנושא "איתור ילדים ובני נוער והטיפול בהם". כמו כן, נערכים ימי הדרכה וישיבות צוות למטפלים בשירותי הבריאות בקהילה.

את הכנת הפרויקט ליווה צוות היגוי שבו השתתפו, בנוסף לחברים מאשלים וממשרד הבריאות, גם חברים מ"אלפה" – חברה לפיתוח הדרכה וייעוץ ארגוני וכן נציגי קופות החולים – כללית, מכבי ומאוחדת. ♦

סדרת חוברות בנושא איתור ילדים נפגעי התעללות והזנחה

החוברות מאפשרות לאנשי מקצוע גישה רגישת-תרבות

חלק מהחוברות שהופיעו במטרה לתת כלים מקצועיים למטפלים בנושא זה.

העובדה שעדיין קיים קושי גדול באיתור ילדים בסיכון ובדיווח לרשויות המתאימות על מצבם הביאה את אנשי המקצוע באשלים לידי הכרה, כי קיים צורך אמיתי להפיק חומרים כתובים שיסייעו לאיתור ילדים בסיכון ולדיווח עליהם.

אשלים לקחה על עצמה משימה מורכבת זו ובתהליך שנמשך מספר שנים הופקו, בנוסף לחוברת הראשונה ועל בסיס החומר המצוי בה, עוד ארבע חוברות: • איתור ילדים נפגעי התעללות והזנחה – חוברת הדרכה מותאמת לחברה החרדית, מאת גיטה לויפר וצוות מלווה וכן צוות מייצע בראשות הרב שלמה שטרן. • יחס היהדות אל פגיעות בילדים – מבוא בין-תרבותי לחברה החרדית, מאת דורון ציון אגסי. • איתור ילדים נפגעי התעללות והזנחה – מבוא בין-תרבותי לחברה האתיופית, מאת ד"ר מלכה שבתאי וממויה זרה. • לאחרונה יצאה החוברת: איתור ילדים נפגעי התעללות והזנחה – תכנית ההטמעה, מאת שמואל גולדשטיין. בקרוב אמורות להופיע עוד ארבע חוברות: • איתור ילדים נפגעי התעללות והזנחה – תרגום לשפה הערבית של החוברת שיצאה לאור בעברית. • מבוא תרבותי לחברה הערבית – שתי חוברות, אחת בערבית והשנייה בערבית. • מבוא בין-תרבותי לעולי קווקז. באשלים מקווים, כי הפקת חומרים רבים בנושא כאוב זה תקל על אנשי המקצוע באיתור ילדים בסיכון. ♦

בשנת 2000 יצאה לאור חוברת הדרכה ראשונה לאיתור ילדים בסיכון. החוברת הייתה אחד הפרויקטים הראשונים באשלים והפקתה אפשרה פעולה מקיפה לאיתור מוקדם של ילדים בסיכון בקהילה, תוך כדי הכשרת מנחים לעבודה. החוברת הראשונה, אשר בהפקתה הושקעו מאמצים רבים, הייתה פרויקט משותף של אשלים, השירות לילד ולנוער במשרד הרווחה והמינהל הפדגוגי במשרד החינוך. היא נכתבה על ידי נירית לביא-קוצ'יק, שנעזרה בצוות היגוי שכלל למעלה מ-20 אנשי מקצוע בכירים מהמשרדים: רווחה, בריאות, חינוך, משטרה וכן מהאקדמיה. מההדים שעלו מן השטח התברר, כי עבודה מעמיקה בקרב כל האוכלוסיות בארץ מחייבת הכרה בשונות התרבותית בין הקהילות השונות. במהלך השנים הורגש הצורך בכתיבה של חומרים נלווים או חלופיים שיתייחסו להיבט הרב-תרבותי של הנושא ויאפשרו לאנשי המקצוע לאמץ גישה רגישת-תרבות המביאה בחשבון שהדפוסים התרבותיים של כל קהילה משפיעים על דרכי החינוך שלה ועל יחסה לילדים.

שיקום הצפון - הזדמנות לשינוי חברתי אמיתי

"שולחן עגול", שבו שותפים נציגי הרשות וגופי ההתנדבות הפועלים במקום לתיאום הפעילות ביניהם, לאיגום משאבים ולייעול השירות.

עמ"ץ – עיר מתנדבת נוער. מטרתה של התכנית לגייס בני נוער רבים ככל האפשר לפעילות התנדבותית ביישוב במגוון רחב של תחומים.

שילוב עולים: מתרקמת תכנית לשיתוף פעולה אסטרטגי עם המכללות האזוריות. בשלב הראשון מתקיים ניסוי עם מכללת צפת ועם

אורט ברויזא, במגמה לשלב את הסטודנטים, שרובם צעירים, בפעילות של מרכזי הצעירים.

מדובר הן בפעילות התנדבותית והן בסיוע למציאת תעסוקה עם סיום הלימודים.

נכים: האגף לנכויות ולשיקום קיבל תוספת תקציבית משמעותית מאיחוד הקהילות היהודיות

במגבית קנדה ומשותפים נוספים. התקציב מיועד לפעילות בשלוש רמות: הרמה המשפחתית-קהילתית, החוסן הנפשי והמיגון

הפיזי. בין היתר, הכוונה להקים שבע קהילות תומכות נכים חדשות בכרמיאל, בצפת, בעכו, בנהריה, במעלות, בנצרת ובקריית שמונה. כמו כן, התכנית כוללת חיזוק העמותות שפועלות בשטח בתחום הנכים, הרחבת הפעילות של

"קהילה נגישה" בעוד כ-20 יישובים ופיתוח פרויקט לחיזוק משפחות הנכים.

סקר מיוחד על הצורך במיגון פיזי מתקיים במספר יישובים. בשדרות הוחלט על מיגון שני מבנים ציבוריים לנכים ונמשכת התכנית להוצאת נכים ומשפחותיהם לנופשונים של חמישה עד שמונה ימים.

הערכה: במאיירס גיוינט-מכון ברוקדייל נערכים להערכת הפעילות המתבצעת בכספי החירום. ההערכה, המשותפת לתכניות הגיוינט והסוכנות היהודית, היא עבור איחוד הקהילות היהודיות, והיא תיעשה גם לגבי אופי הפעילות והשפעתה על התושבים. ♦

"מחזירים את החיוך לצפון" – פעילות מתנדבי עמ"ץ לאחר המלחמה

חברתית-תרבותית. בנוסף, מושם דגש על שדרוג "שכונות תומכות" ופתיחת חדשות, פעולות פוסט-טראומה לחיזוק החוסן הקהילתי, הרחבת התכנית "בשיבה טובה", הקמת מרכז שיקום יום לזקנים בקריית שמונה, הנגשת שמיעה בבתי זקנים, מיגון, ועוד. בסיוע המשרד לגמלאים תורחב התכנית "בשיבה טובה" ויתקיימו השתלמויות מיוחדות לצוותים המקצועיים.

הפעילות כוללת גם את אזור שדרות ועוטף עזה, משם יצאו לנופשונים של שלושה ימים במרכז הארץ למעלה מ-15,000 זקנים.

תעסוקה: תבי"ת (תנופה בתעסוקה), מיזם

המשך טעמוד ראשון

ונוער בסיכון, זקנים, עולים, נכים ומוגבלים בלתי מועסקים.

במטרה לתאם בין פעולותיהם של אגפי הגיוינט ביישובים ובינם לבין עצמם, מינה הארגון מרכז פעילות לשיקום הצפון, ומתאמים, תושבי הצפון, שיהיו אחראים על פעולות השיקום.

המאמץ העיקרי מושקע בהבניית תכניות בתחום החברתי, שיניעו פעילות ארוכת טווח באזור לקידום אוכלוסיות חלשות, גם לאחר שתקציבי החירום יסתיימו. לגיוינט ישראל יש ניסיון בהטמעת תכניות כאלה בשטח

ובהפעלתן בעתיד באמצעות הרשויות והעמותות המקומיות.

חלק ניכר מהפעילות מתבסס על העמקת תכניות שהוכיחו עצמן בעבר והרחבתן. "כספי החירום של יהדות צפון אמריקה מקנים לנו הזדמנות היסטורית להביא,

תוך מספר שנים, לשינוי אמיתי של פני החברה בצפון הארץ. על כתפינו מונחת אחריות כבדה לעמוד

במחויבות זו כלפי האוכלוסייה וכן כלפי יהדות צפון אמריקה", אומר ארנון מנטבר.

ארנון מנטבר.

תחומי הפעילות העיקריים

ילדים ונוער בסיכון: אחת הפעילויות הראשונות היא בקרב ילדים ונוער בסיכון. באשלים ובאגף חינוך נוער נענו לדרישות של

משרד החינוך ובדקו מיידית מהם הצרכים בשטח. עיקר הדרישה, מסתבר, היא של בתי הספר ורשויות הרווחה לטפל בהתנהגויות חריגות של הילדים בעקבות הטראומה של

המלחמה. הפעילות מתבצעת במספר תחומים עיקריים: שיפור ההישגים בלימודים ומניעת נשירה, טיפול בנפגעי טראומה ובילדים בעלי צרכים מיוחדים.

זקנים: הפעילות בקרב הזקנים כוללת הקמת 72 "בתים חמים" חדשים בגליל ובעוטף עזה. מדובר בקבוצות תמיכה חברתית לזקנים, שלא השתלבו במסגרות אחרות, ומתכנסות בבית של אחד הזקנים, שם מתקיימת פעילות

למעלה מ-280 ילדים טופלו בתנאי פנימייה של מרכזי חירום, הפועלים ברחבי הארץ, בשנת 2006

בכנס, שהתקיים לאחרונה, תחת הכותרת מ"כאוס לתקווה", נדונו היבטים שונים של הנושא והתפתחויות עתידיות

המרכז מעניק הגנה, אבחון, הערכה פסיכו-סוציאלית וטיפול קצר מועד, תוך התערבות במשבר. כמו כן, נערכת תכנית טיפול להמשך, לאחר שהילדים יחזרו למשפחתם או יופנו לסידור חוץ ביתי. גורמי הקהילה, שהפנו את הילד למרכז החירום, ממשיכים ללוותו ולהשתתף בהחלטות המתקבלות לגביו ולגבי בני המשפחה במהלך שהות הילד במרכז החירום.

התפיסה המקצועית, המנחה את עבודת מרכזי החירום, מבוססת על ראייה הוליסטית את הילד, את האינטראקציה שלו עם בני משפחתו ואת המערכת הרחבה המהווה מעטפת תמיכה וטיפול בהם. ♦

הנושאים: מיהו הילד המופנה למרכזי החירום; הליכי האבחון הדינמי בסביבה הטיפולית של מרכזי חירום; הרעיון של הקמת מרכזי חירום והגשמתו; חשיבותו של האב בעולמו של הילד והמאמצים לשלבו בחיי ילדו. נדון גם הצורך בהרחבת הידע של גורמי הקהילה באיתור ובאבחון ילדים בסיכון גבוה והתאמת תכניות הטיפול בהם ובבני משפחותיהם.

במרכזי החירום, שהחלו לפעול בשנת 1992 (עם הקמת מרכז שוסטרמן בירושלים), בשיתוף פעולה בין משרד הרווחה, הרשויות המקומיות, העמותות המפעילות ואשלים-גוינט ישראל, מטפלים בילדים שעברו התעללות נפשית, פיזית ומינית וכאלה הסובלים מהזנחה חמורה ובבני משפחותיהם.

ברחבי הארץ פועלים תשעה מרכזי חירום המיועדים לתת סיוע ראשוני לילדים עד גיל 14, הנמצאים במצבי סכנה עקב פגיעה בהם על ידי בני משפחה, על רקע חוסר יכולת המשפחה לטפל בילד או בעקבות משבר הנובע מיחסים בין בני המשפחה. המרכזים מטפלים גם בבני המשפחה.

בכנס מרכזי החירום, ע"ש שולה איזנר נבון ז"ל, תחת הכותרת "מכאוס לתקווה" רצף התערבות קהילה – מרכזי חירום – קהילה, אשר יזמו קרן שוסטרמן ישראל – מכון חרוב, אשלים-גוינט ישראל, השירות לילד ולנוער במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, נדונו בהרחבה היבטים שונים של פעילות המרכזים. בין היתר, עלו לדיון

ראשי 12 פדרציות יהודיות מארצות הברית סיירו בתכניות אשל

ספר חדש, מאת ד"ר ישראל (איסי) דורון, סוקר סוגיות מרכזיות בתחום זכויות הזקנים במשפט הישראלי.

מסקנות הניתוח המשפטי המקיף המתואר בספר קוראות לשינוי מהותי ביחס המשפטי לזקנים: על מערכת המשפט לאמץ גישה המכבדת את האוטונומיה של הזקנים, להעצים את הידע בנושא זכויותיהם החוקיות ולתת מקום לקולם של הזקנים. ♦

ההנחה היא, שבני המשפחה הם הנושאים בנטל העיקרי של הטיפול ולא תמיד יודעים להתמודד עם המצב. האורחים הציגו בפני משתתפי הדיון, שכללו נציגים של עמותות מקומיות, של בתי חולים ושל אשל וברוקדייל תכניות שונות שפועלות בתחום זה. כמו כן, הוצגה ההתקדמות בפיתוח הנושא בישראל ונבחנה האפשרות לפתח בארצות הברית מרכזי זיקנה בשיתוף פעולה עם מכוני מחקר.

דיון אחר, שבו השתתפו נציגים של המשלחת, הוקדש ללימוד המודל לשיתוף הפעולה בין אשל ומכון ברוקדייל בתחום הזיקנה. האורחים ביקשו לקבל הסברים על דרך העבודה המשותפת, מתוך כוונה לנסות ולפתח מודל דומה אצלם.

לאור הצלחת המפגש הוחלט על המשך שיתוף הפעולה באופן שייקבע על ידי הצדדים. ♦

במסגרת תכנית חילופי ידע, המתקיימת בין אשל וה-UJC, ביקרה לאחרונה בארץ משלחת, שכללה 12 ראשי פדרציות וכן נציגים של ה-UJC.

במהלך הביקור, שנמשך שבוע ימים, עמדו אנשי המקצוע מקרוב על מערך השירותים שפיתחה אשל לקשישים בישראל, ביקרו בתכניות השונות, כולל באלה הפועלות בצפון הארץ, ולמדו על ההתרחשויות בעת המלחמה בצפון ועל פעולות אשל בתקופה זו ובימים שאחריה.

מעבר לסיוורים, הביקור כלל גם דיונים בנושאים שונים, ביניהם בנושא מטפלים בני משפחה (Caregivers). זהו תחום שהתפתח מאוד בשנים האחרונות בארצות הברית. מדובר בתכנית להכשרת בני משפחה קרובים של זקנים, בעיקר בני זוג וילדים, להתמודד עם הבעיות של טיפול בזקן הנזקק לכך.

חבר ושמו "חיבוקי"

בובת "חיבוקי" אומצה לצורך התערבות פסיכולוגית לטיפול בטרומה בקרב ילדי גן

מטפל ואיתו הוא יכול להזדהות, וכך מסייעת לילד לטפל בעקיפין בעצמו.

ירידה דרמטית בסממני הלחץ

"חיבוקי" נולד במלחמת לבנון השנייה בחוף ניצנים, והוא בעצם תכנית התערבות פסיכולוגית, ארוכת טווח, שמסייעת לילדים בגיל הגן להתמודד עם פחדים ומצוקות מבלי שיתווגו.

"יש לי פה חבר שקוראים לו חיבוקי. אני רוצה להכיר לך אותו ולספר לך כמה דברים עליו. חיבוקי הוא חבר נורא חמוד ובדרך כלל הוא עליו ושמח ואוהב חברה. בזמן האחרון הוא נראה לי קצת עצוב ואולי גם קצת מפחד. נראה לי שהוא עצוב בגלל שאין לו חבר טוב שישחק איתו, ישמור עליו ביום וישן איתו בלילה. מה דעתך? אתה היית רוצה להיות חבר של חיבוקי? אתה חושב שתוכל להיות חבר טוב שלו ולשמור עליו?" במילים אלה מוצגת "חיבוקי", בובת כלבלב רכה וארוכת

אשלים-גוינט ישראל, השירות הפסיכולוגי של משרד החינוך והחוג לפסיכולוגיה של אוניברסיטת תל אביב. הפרויקט, אשר מנוהל על ידי ד"ר פלורה מור, ממומן כולו בכספי החירום שנתרמו על ידי יהדות צפון אמריקה בעקבות מלחמת לבנון השנייה.

מתוצאות מחקר, שבו השתתפו ילדים בגילאים שלוש עד שש, מ-16 גנים בעכו, בנהריה ובכרמיאל, מתוכם 11 גנים שנבחרו בצורה אקראית לקבל את ההתערבות הקבוצתית של "חיבוקי" ושבעה גנים ששימשו כגני ביקורת, עולה כי בזמן המלחמה לא היו הבדלים משמעותיים בין הקבוצות בסממני הלחץ ואילו בתקופת המעקב היה שיפור ניכר בילדים שעברו התערבות קבוצתית של "חיבוקי". חודשים לאחר ההתערבות נערכה הערכה על יעילותה באמצעות ראיונות טלפוניים להורי הילדים מהגנים השונים. בסך הכול רואינו הורים של 191 ילדים שקיבלו התערבות של "חיבוקי" ושל 101 ילדים שלא קיבלו התערבות כזו. התוצאות היו מובהקות ובעלות עוצמה סטטיסטית מרשימה, והן מצביעות על השפעתה החזקה של ההתערבות, שהיא חסכונית מאוד במשאבים וניתנת להעברה קבוצתית בזמן קצר. ♦

ההתערבות היא מיידיית; ההכשרה והתדריך לצוות הגנות וכן להורים הם פשוטים וטבעיים. המחקר, שמלווה את העבודה על פי שיטה זו, מראה כי אצל הילדים שנחשפו להתערבות "חיבוקי" חלה, תוך פרק זמן קצר מאוד, ירידה דרמטית בסממני הלחץ והמצוקה.

בשנה האחרונה התפתחה התכנית והפכה לתכנית כוללת המועברת לגנות ולהורים ומופעלת ישירות עם ילדי גן. במהלך הפעילות של הילדים עם "חיבוקי" יכול הצוות המקצועי לזהות את הילדים שזקוקים לטיפול נוסף. עם ילדים אלה ממשיכים בפעילות פרטנית באמצעות תרפיה באמנות. פרויקט "חיבוקי" הוא פיתוח משותף של

זרועות, שיכולה לחבק את הילד ולהיצמד אליו. כ-8,500 ילדים, שנקלעו למצוקה נפשית בשל מלחמת לבנון השנייה בקיץ שעבר וכן ילדים בשדרות ובעוטף עזה, נחשפו לבובה המיוחדת.

ההתערבות החדשנית הזאת מבוססת על העיקרון שהתמודדות אקטיבית של ילדים במצבי לחץ מונעת מצוקה ויוצרת הסתגלות טובה יותר. "התערבות חיבוקי" מבוססת על פיתוח התמודדות פעילה ועל העברת האחריות לילד כמטפל בבובה, במטרה לשנות את תפיסתו העצמית – מילד שנמצא במצוקה לילד שאחראי על טיפול בבובה. ההתערבות ממירה את התמקדות הילד במצוקותיו שלו להתמקדות במצוקות של חיבוקי, שבו הוא

אגרת הגוינט בישראל
עורכת: מיכל כהן
מו"ל: אורלי דרון, דוברת גוינט ישראל
סייעה בהכנה: פנינה נחמיאס
♦
גבעת גוינט, ת"ד 3489, ירושלים 91034
טל: 02-6557190, פקס: 02-5635290
דואר אלקטרוני: orlyd@jdc.org.il
♦
עיצוב והפקה: תכלת 02-5331999